

**HARRI
KUUSA**

NIKKELIÄ IHMISSLIHAAN

ainutlaatuinen SHOKKIROMAANI!

Nikkeliä ihmislihaan

Harri Kuusa

Nikkeliä ihmislihaan ja muita jännitystarinoita

Toim. Juri Nummelin

Kustantamo Helmivyö
Turku 2022

Harri Kuusa: *Nikkeliä ihmislihaan ja muita jännitystarinoita*

Nimitarina ilmestynyt alun perin vuonna 1963

Kanervan kirjapainon julkaisemana salanimellä Wesley Nicol

Toim. Juri Nummelin

ISBN 978-952-72-1192-2

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Harri Kuusan villit dekkarit

Harri Kuusasta on vaikea löytää tietoja. *Suomen kirjailijat 1945–1980* -matrikkeli ei kerro hänestä käytännössä mitään. Sen perusteella hän julkaisi vuonna 1963 romaanin *Nikkeliä ihmislihaan* eikä muuta. Kirjasta ei ilmestynyt yhtään arvostelua.

Se ei ole toisaalta mikään ihme, sillä kirjan julkaisi pikkuisena pokkarina lahtelainen Kanervan kirjapaino. Se oli sinänsä merkittävä kustantamo, sillä se oli julkaissut Seikkailujen Maailma -nimistä lukemistolehteä jo vuodesta 1937 asti. Vuonna 1963 lehti oli kuitenkin enää kalpea heijastus entisestään, ja samana vuonna lehti myös lakkasi ilmestymästä. *Nikkeliä ihmislihaan* oli arvatenkin yksi kirjapainon toimitusjohtajan Olavi Kanervan – lehden perustajan August Kanervan poika – ideoista, joilla hän koetti saada lehteä vielä kannattavaksi. Aiemmin hän oli esimerkiksi julkaissut lehdessä (mitä ilmeisimmin itse kirjoittamaansa) realistista, ehkä Väinö Linnan teoksia sävyä tavoittelevaa jatkokertomusta *Väinön työläiset* ja koettanut saada lukijoita arvuuttelemaan, kuka

sen on mahtanut kirjoittaa. Lukijoita ei kiinnostanut, ja Väinön *työläiset* -sarja lopetettiin kahden numeron päästä vähin äänin.

Nikkeliä ihmislihaan ilmestyi huonolla englantilaiselta kuulostavalla salanimellä Wesley Nicol. Häntä kuvailtiin takakannessa "SHOKKIKIRJAILIJAKSI". Pehmeäkantisen kirjan piti aloittaa Sinetti-niminen sarja, jota mainostettiin sopivaksi juna- ja muille matkoille. Markan eli nykyrahassa reilut kaksi euroa maksaneessa kirjassa oli sinetti, joka piti sivuja kiinni. Kirjasia piti varmasti myytämän Rautakirjan kioskeissa rautatieasemilla, mutta on vaikea tietää, paljonko sitä lopulta päätyi myyntiin, sillä vielä viimeisen vuonna 1963 julkaistun Seikkailujen Maailman numeron takakannessa olleessa mainoksessa sanottiin, että teos on tulossa. Kirjan etukannessa taas sanottiin: "Tässä ensimmäinen!" Ilmeisesti jatkoa oli suunnitteilla, mutta tiedossa ei ole, oliko sarjaan jo olemassa valmiita käsikirjoituksia.

Vastaavia kustannushankkeita on suomalainen kiosikirjallisuus täynnä, kuten Naantalin kirjapainon Psyko-sarja, jossa julkaistiin vuonna 1965 Veikko Ennalan romaanit *Kyttyrä* ja *Veljeni herrassa*. Eräiden tietojen mukaan Mauri Sariolan piti jatkaa sarjaa, mutta hanke jäi silleen ja sarja

päättöi. Ilmajoen kirjapainon pokkarisarjassa ilmestyi vuonna 1965 kaksi romaania, Paul Hamarin eli Paavo Fossin salaa kirjoittajaltaan tehty *Aavemorsian* ja Harry Jarvisen (eli Tuuri Heporaudan) *Helsinki, Poste Restante*, alaotsikoltaan optimisesti ”Suomalainen FBI-mies 1”. Ilmeisesti kustantajien ja jälleenmyyjien välinen suhde ei oikein pelannut – tai sitten ylikansalliset pokkarisarjat, Ilves, Manhattan ja muut, jo jyräsivät kotimaisten yrittäjien yli.

Kanervan kirjapainon Sinetti-sarjan epäonnistuminen johtui kyllä myös kustantajasta. Kuulemieni tarinoiden perusteella Olavi Kanerva oli innokas kokeilija, jolla ei riittänyt kärsivällisyyttä tai taitoa viedä hankkeita loppuun asti.

Ja sitten on vielä *Nikkeliä ihmislihaan* itse. Sitä on vaikea pitää millään lailla hyvänä kirjana. Olen aiemmin kirjoittanut, että jos se olisi julkaistu Yhdysvalloissa ja sen kustantaja olisi ollut samanlainen obskuuri paja, se olisi haluttu kulttikirja, vaikka surkuhupaisan elokuvaohjaajan Ed Wood Jr:n seksipokkarien tapaan, ja sen tekijää olisi haastateltu lukuisia kertoja alan tapahtumissa.

Nikkeliä ihmislihaan edustaa joka tapauksessa Suomessa harvinaista kovaksikeitettyä dekkaria. Jorma Napolan yksityisetsiväromaani *Ruuvikier-*

re oli ilmestynyt edellisenä vuonna, mutta muita esimerkkejä kirjamitassa ei oikein ole. Eri lukemistolehdissä oli kaikenlaista kuitenkin ilmestynyt, kuten Kanervan kirjapainossa latojana työskennelleen Reino Helismaan 1930- ja 1940-luvun vaihteen lukuisat kyyniset gangsterinovellit. 1950-luvun lopulla nähtiin Ilmarisen kustannusliikkeen eri lehdissä, kuten Jännityslukemistossa, muun muassa amatöörikirjoittaja Asser Harkiman rikosjuttuja, joissa seikkailivat yksityisetsivät ja muut genren vakihahmot. Samoihin lehtiin kirjoitti myös aloitteleva Veikko Ennala, joka usein tapaili jonkinlaisia noir-fiiliksiä.

Lehtiin Harri Kuusakin oli kirjoittanut ennen esikoisromaniaan. Hän teki Seikkailujen Maailmaan melkein kaksikymmentä novellia lehden viimeisinä vuosina. Ensimmäinen, "Mata-Shanin tahto" ilmestyi numerossa 4/1961. Siinä tavataan kiinalaisia merirosvoja, mutta jutun otsikko ei kunnolla selity. "Elämän ja kuoleman pelissä" (SM 10/1961) mies pakottaa toisia pelaamaan rulettia kanssaan. Epäselväksi jäävä tarina on lyhyt, käytännössä täytenovelli. Samassa numerossa oleva nimimerkki H. A. Kobran novelli "Vaarallinen tehtävä" on melko varmasti Kuusan kädenjälkeä. Suoraviivaisessa tarinassa suoritetaan aavikolla vaa-

rallista tehtävää. Loppu lässähtää pahan kerran. Samaa salanimeä käytettiin myös novellissa “Murhaaja” (9/1962). Humoristisessa jutussa kirjailijaa luullaan murhaajaksi.

“200 taalan timantti” (5/1962) on omituinen tarina rosvosta, joka antaa otsikon timantin säilytykseen hajamieliselle professorille. Tämä tuhoaa jalokiven altistamalla sen hapelle, mikä kuulostaa erikoiselta, mutta vaatii toimiakseen korkeita lämpötiloja. Novellilla on väärä nimi, oikeasti siinä on kyse 2 000 dollarin arvoisesta korusta. Samassa numerossa ilmestyi myös pitkä, käytännössä pienoismaanin mittainen “Kuoleman kuningatar”. Sen pääosassa seikkailee yksityisetsivä Harry Bewan, joka esiintyi muissakin Kuusan tarinoissa. “Kuoleman kuningatar” sijoittuu Venezuelaan, ja siinä Bewan sekaantuu seikkailijoiden kertomaan tarinaan kulta-aarteesta.

Tarinassa “Kaksi mestariluokan etsivää” (kaksikokosnumero 6–7/1962) saksalainen vakoilija Valerius Luiz joutuu huijauksen uhriksi. “Wellerin kaappauksessa” (8/1962) murtovaras käyttää häkää ryöstössä. Kuusan novellit ovat usein liian suoraviivaisia eikä hänellä ole tapana käyttää muutoin rikostarinoille tyypillisiä loppuyllätyksiä. Samanlainen on myös “Lyhyt välikohtaus”, joka il-

mestyi samassa numerossa. Olen joskus sanonut, että "Peter Ownin kosto" (kaksoisnumero 10–11/1962) olisi länkkäri, mutta se on kuitenkin tavanomainen rikosjuttu. Numerossa 3/1963 taas on novelli "Varastettu shekki", jossa nimen mukaisesti rikollinen varastaa toiselta shekin. Kuusan jutut ovat parempia pidemmässä mitassa, kuten "Kuoleman kuningattaessa".

"Kohtalokkaassa sattumassa" (kaksoisnumero 4–5/1963) pomo kiristää alaistaan kellovarkauksista. Samassa numerossa on myös muita pidempiä ja huolellisemmin tehtyä "Anteeksianto". Hyytäviä noir-sävyjä, hillitöntä ylikirjoittamista ja parapsykologisia ilmiöitä tarjoilevassa tarinassa pääosassa on jälleen kerran yksityisetsivä Harry Bewan, joka seikkailee myös Kuusan pienissä täytenovelleissa. Niissä häntä tosin sanotaan Huolettomaksi Harryksi ja hän vaikuttaa välillä puuhaillevan vähintään lain harmaalla alueella. Hän on pääosassa tarinoissa "Huoleton Harry iskee" (2/1963), "Huolettoman Harrin kepponen" (3/1963) ja "Huoleton Harry auttaa poliisia" (kaksoisnumero 4–5/1963). Ensimmäisessä Huoleton Harry saa väärin yhdistetyn puhelun, joka paljastaa rikollisia hankkeita, toisessa vankilasta päässyt rikollinen yrittää kostaa Harrylle, ja viimeisessä eloku-

vatuottajana esiintyvä mies houkuttelee nuoria poikia olemattomaan filmiprojektiin ja vie heidän rahansa. Novellien tyylissä on lievää Hammett-henkisyyttä:

Harry kääntyi Rennettin puoleen.

– Kuka omistaa tämän hotellin?

– Martin Belmer.

Harry otti Steveltä ottamansa paketin.

– Tunnetteko tämän?

– En.

Valehtelee, Harry tuumi. Hän näpsäytti sormiaan. – Selvä, Rennett.

Rennett iski miestä pistoolinperällä ja paketoi hänet Steven seuraksi. – Entä nyt?

Lisäksi Huoleton Harry oli pääosassa nimettömänä julkaistussa novellissa “Kuusi punaista rubiinia” (kaksoisnumero 6–7/1963), jossa hän salakuljettaa rubiineja ja huijaa toista salakuljettajaa. Samassa numerossa ilmestyi toinenkin Kuusan novelli, pitkä Arabian aavikoille sijoittuva “Toivoa ja epätoivoa”. Tarinan päähenkilö on toiminnan mies Jukka Jaalasmaa, joka auttaa neiti Raflesia pitämään roistomaisen Ali Ben Hassenin havittelemaa keidasta itsellään. Novellissa on aimo

annos rasismia, mutta myös välähdys siitä, mitä Kuusa olisi voinut saavuttaa. Numero oli samalla kaikkien aikojen viimeinen Seikkailujen Maailma.

Jossain kohtaa vuotta 1963 ilmestyi myös *Nikkeliä ihmislihaan*. Tiedossa ei ole, miksi kirja julkaistiin salanimellä, kun Kuusa oli kuitenkin ollut parin vuoden ajan Seikkailujen Maailman vakionimiä. Toki kansainvälinen vaikutelma on aina vedonnut suomalaisiin, vaikka “Wesley Nicol” kuulostaakin enemmän hienostuneiden kartanodekkareiden kuin karkeiden väkivaltafantasioiden tekijältä.

Kuusan kirjan sankari on Richard Rauta, joka on joko yksityisetsivä tai poliisi, se ei kunnolla selviä missään vaiheessa. Kirja alkaa suoraan Mickey Spillanen *Suutele minua, julmuri* -kirjasta (1952) napatusta kohtauksella, jossa Rauta törmää yöllä autolla ajaessaan puolialastomaan pimuun. Koska Robert Aldrichin *Kiss Me Deadly* -elokuva ei tuolloin Suomessa ollut vielä nähty, Kuusa on todennäköisesti pöllinyt alkukohtauksen suoraan alkulähteestä.

Juoni on todella sekava: Raudan mukaan poimima nuori nainen pakottaa etsivän ajamaan ylinopeutta ja tulee kolari, jonka seurauksena Rauta menettää tajunsa. Hän herää upeassa rokokoo-

tyylisessä sängyssä, ja häntä katselee Lucretia-niminen upeannäköinen nainen, joka on pukeutunut vanhanaikaiseen kureliiviin. Rauta ja Lucretia tietenkin rakastelevat, mutta sitten iso ja häijy mulatti (kirja on tosiaan näin rasistinen) pakottaa Raudan tulemaan John Abel -nimisen miljonäärin puheille. Tämä etsii jotain, minkä tieltä löydetty puolialaston tyttö on ottanut mukaansa paelessaan Abelin luota. Rautaa kuulustellaan vaihdettavien seinien (!?) avulla, ja jossain vaiheessa selviää, että tapaus liittyy jotenkin Montrealissa (kirja siis ilmeisesti sijoittuu Kanadaan) tehtyyn pankkiryöstöön. Se taas suoritettiin selkään kiinnitettävällä laitteella, jonka avulla voi lentää.

Tarinassa ei ole juuri tolkkua eikä lukijan voi edellyttää ymmärtävän siitä kaikkea. Kirjaan on ehkä parasta suhtautua jonkinlaisena David Lynch -tyyppisenä absurdina painajaisena, jossa henkilöt eivät koskaan ole selvillä siitä, mitä heidän ympärillään tapahtuu. Lukijakaan ei juuri tiedä, ja pitkä lopetus, jossa Rauta kostaa rikokset, on todella häiritsevä. Lopussa vilahtava sähkösanoma ei auta tulkitsemaan tapahtunutta. Ilmeisesti Rauta on tosiaan nimensä mukaisesti suomalais-ta sukujuurta, mutta tätä ei tarinassa kertaakaan mainita. Makeita pimuja on kirja täynnä, mutta

kovin pitkälle sänkypuuhissa ei päästä, mikä pannaee uumoilemaan, että Kuusa oli näitä kirjoittaessaan vielä nuori mies, kenties teini-ikäinen. Samanlainen tapaus oli toinen Seikkailujen Maailman viimeisten vuosien vakiavustaja, 15- tai 16-vuotiaana kirjoittajan hommat aloittanut Heikki Siitonen.

Tiedossani ei ole, mitä Harri Kuusa puuhaili Seikkailujen Maailman tultua lakkautetuksi. Hän kuitenkin pulpahti uudestaan esiin 1970-luvun alkupuolella. Hän kirjoitti nimittäin muutaman novellin ja yhden jatkokertomuksen Koti-Postilehteen. Se oli Lehtiaitta-kustantamon julkaisema yleisaikakauslehti ja sen päätoimittajana oli Olavi Järvi, joka oli aloittanut uransa jo 1930-luvun lopulla Seurassa ja työskennellyt muun muassa skandalöösissä Miesten Kesken -lehdessä. Koti-Postin toimituspäällikkö oli Risto Karlsson, tuotetelias kirjailija itsekin. Hän tilasi lehteen novelleja ja jatkokertomuksia eri kirjoittajilta, kuten Veikko Hannuniemeltä ja Mauri Sariolalta sekä salanimeä Harri Erkki käyttäneeltä Harri Kumpulaiselta. Lehden joka numerossa oli varattu tilaa lyhyelle jännitysnovellille, ja tällä julkaisupaikalla esiintyi myös Harri Kuusa. Hän julkaisi Koti-Postissa ainakin novellit ”Kita” (17/1974), ”Aamu

suola-aavikolla” (22/1974) ja “Hurjapäiden kerho” (4/1975). Jatkokertomuksessa “Lokit kirkuvat kuolemaa” (5–11/1975) Suomenlahdelta löytyy sukeltajan ruumis, joka johdattaa merenpohjaan uponneen sukellusveneen hyllylle. Novelleista “Kita” on erikoinen, mutta kerronnaltaan tavanomainen tarina tappavasta kalliosta, jota uhkarohkea lihansyöjäkasvien tutkija saapuu tarkastelemaan varoituksista huolimatta. “Hurjapäiden kerhossa” kuvataan surmanajajien kolmiodraamaa. “Aamu suola-aavikolla” on salaperäistä tunnelmaa tarjoileva kertomus miehestä, joka yrittää ylittää isänsä tekemän nopeusennätyksen. Näiden lisäksi Kuusa kirjoitti myös artikkelin “Salaperäisiä sanomia tähtien takaa” (13/1975), jossa kuvitellaan Erich von Dänikenin teosten tapaan, että muinaiset jumalat olivatkin avaruusolentoja.

Tämän jälkeen Harri Kuusa ilmeisesti lopullisesti vaikenä kirjailijana.

Tässä kirjassa julkaistaan uudestaan niin *Nikkeä ihmisihaan* kuin Harri Kuusan kaksi pidempää Harry Bewan -juttuakin. Niiden lisäksi julkais-

taan “Toivoa ja epätoivoa” sekä Kuusan myöhäis-
uralta “Aamu suola-aavikolla”.

Kuusa oli parhaimmillaankin karkea kirjoittaja, jolla oli taipumus jumittua samoihin fraaseihin. Tätä on käsillä olevassa kokoelmassa pyritty oikaisemaan, ja esimerkiksi “Toivoa ja epätoivoa”-novellissa liian usein käytetty virkkoa-sana on korvattu jollain neutraalimmalla tai paremmin tilanteeseen sopivalla verbillä. Jos Seikkailujen Maailmassa olisi harrastettu kustannustoimittamista, sama toimenpide olisi tehty jo silloin.

Kiitos kirjailijan veljentyttärelle Laura Kuusalle! Kiitos myös keräilijä Pauli Hietalalle, joka toi Kuusan Koti-Posti-novellit tietooni.

Turussa maaliskuussa 2022

Juri Nummelin

HARRI KUUSA **NIKKELIÄ IHMISSLIHAAN**

Nikkeliä ihmislihaan on aito kulttisarjan dekkari: pienen kustantamon 60 vuotta sitten julkaisema outo pökkari, jonka tarinassa ei ole mitään tolkkua. Kovaksikeitettyä tyyliä tapailevaan rikosromaniin on otettu aineksia Mickey Spillanelta ja muilta ajan kirjailijoilta, mutta absurdissa painajaismaisuuudessaan *Nikkeliä ihmislihaan* muistuttaa enemmän David Lynchin elokuvia. Pääosassa ongelmia selvittää karski etsivä Richard Rauta, jolla voi hyvinkin olla suomalaiset sukujuuret. Alun perin kirja ilmestyi nimellä Wesley Nicol.

Uusintajulkaisuun on *Nikkeliä ihmislihaan* -kirjan lisäksi koottu Kuusan novelleja *Seikkailujen Maailmasta* ja *Koti-Posti*-lehestä. Kirjoittajan ja tämän tuotantoa esittelee Juri Nummelin.

ISBN 978-952-7211-92-2

9 789527 211922

Kansikuva: Timo Ronkainen

